10. SINIF FELSEFE
3. ÜNİTE

DİN FELSEFESİ

DİN FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

- Din felsefesi, dini konu edinen felsefe dalıdır.
- Dinin temel kavramları ve inancın felsefi boyutlarını akılla temellendirmeye çalışır.
- Din felsefesi dinden farklı olarak inanmayı destekleme veya reddetme amacı taşımaz.
- İnanmayı rasyonel bir temel üzerinden incelemeye çalışır.

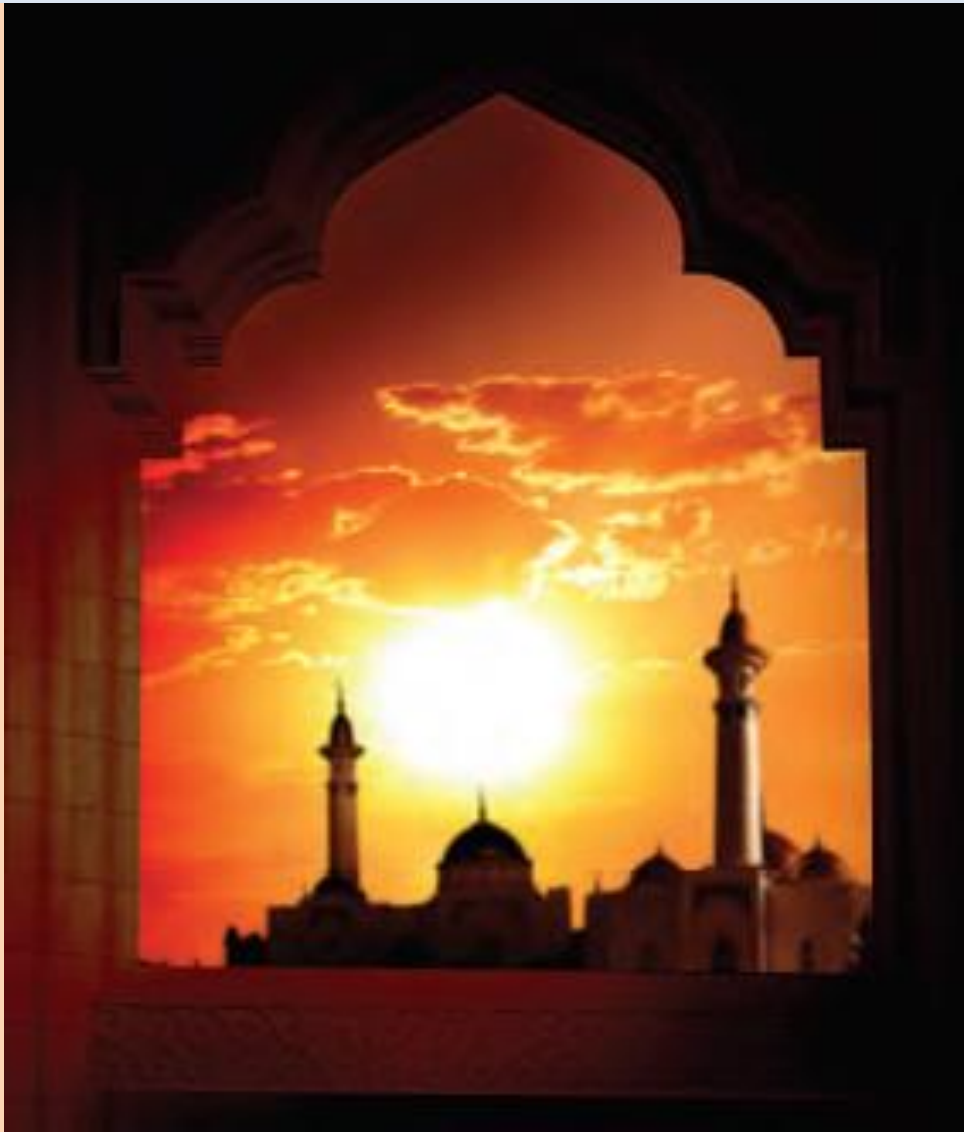
DİN FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

- İnanç bir fikir, aksiyom veya kesin bir bilgiye olan koşulsuz bağlılıktır.
- Felsefe ise şüphe ve merakla başlar.
- Bu yönüyle felsefe arayıştır, inanç ise aradığını bulan zihnin, kalbin bağlılığıdır.
- Felsefe ile dinin ilişkisi en fazla Orta Çağ Skolastik Felsefesi'nde görülür.
- Bu dönemde felsefe dinin temellendirilmesinde bir araç gibi kullanılmıştır.

DİN FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

- Filozoflar genellikle inanç konusundaki görüşlerini kendi felsefi kuramlarına uygun biçimde formüle etmişlerdir.
- Platon için Tanrı ideaların ideasıdır.
- Plotinos için mutlak varlığın insan ruhundaki yansıması.
- Hegel için mutlak varlığın deneyimlenmesidir.
- Kant içinse inancın tek çıkış yolu onu aklın değil vicdanın bir seçimi hâline getirmektir.

Din Felsefesinin Temel Problemleri

- Din felsefesi genel olarak dinin temel kavramlarını, bu kavramların anlamlarını, insan hayatındaki yerini açıklama ve sorgulama amacını taşır.
- Din felsefesi neye, nasıl inanılması gerektiği konusunda kurallar koymaz.
- Bütün dinleri aynı düzlemde rasyonel biçimde değerlendirir.
- Din felsefesi genel olarak dini sorgularken bazı kavramları sıkça kullanmak durumundadır.
- Bunlar; **iman, Tanrı, peygamber, vahiy, yaratılış, ibadet, yüce ve kutsal** kavramlarıdır.
- Bu kavramların her birinin anlamı din felsefesi için bir sorudur.
- Örneğin; “Yüce nedir?”, “İbadet nedir?”, “İbadet ve iman arasında nasıl bir ilişki vardır?” gibi.

İnanç ve İman

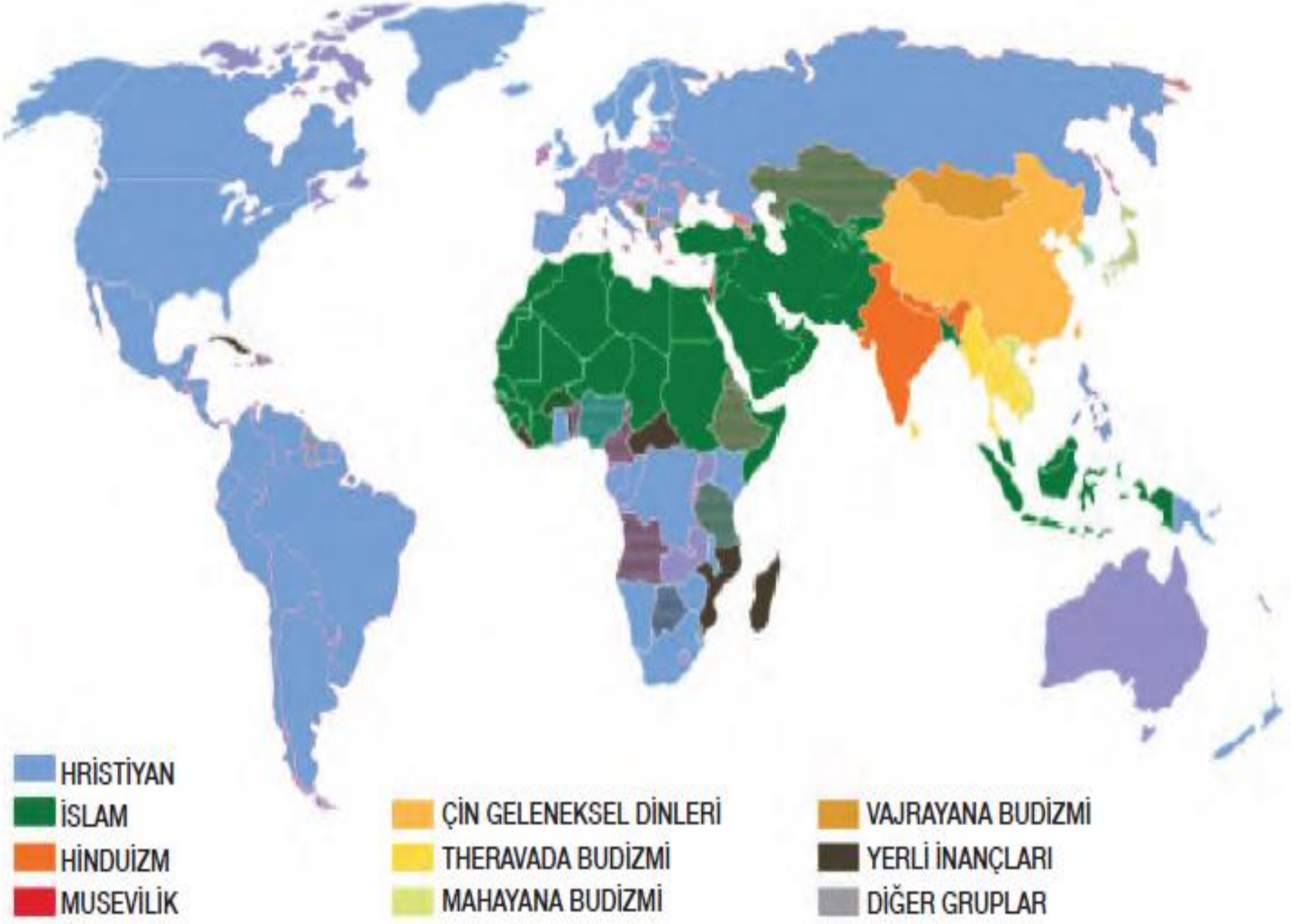
- **İnanç** dediğimizde akla imanda olduğu gibi güven, inanma, bağlanma gelir.
- İnanç aynı zamanda bir sistemdir. İçinde ibadet biçimleri, dünyevi kuralları da olan bir sistemdir.
- İnanç toplumsal bir eylem biçimidir.
- **İman** denildiğinde daha çok bireyde ortaya çıkan derin bir bağlılık, kişisel bir inanma duygusu akla gelir.
- İman daha ziyade kalpte ortaya çıkan bir emniyet ve güvendir.

Şema: Tanrı'nın varlığı hakkındaki görüşler

TEİZM (TANRICILIK)	PANTEİZM (TÜM TANRICILIK)	PANENTEİZM (KAMUTANRICILIK)
Teizm, evrenin ve evrende var olan her şeyin bir Tanrı tarafından yaratıldığını, Tanrı'nın evrenin mutlak hakimi olduğunu kabul eder. Bu anlayışa göre Tanrı, evrende mutlak güç sahibi, üstün ve aşkın bir varlıktır. Teizm içerisinde **monoteizm (tek tanrıcılık)** ve **politeizm (çok tanrıcılık)** görülmüştür. Ksenophanes, Sokrates, Platon, Rene Descartes teist filozoflardır.	Tanrı ile evreni **bir, aynı ve özdeş** kılan anlayıştır. Bu anlayışa göre, Tanrı'nın evrenden ayrı ve bağımsız bir varlığı yoktur. Panteizm, Tanrı'nın ya doğanın kendisi ya da doğal düzenin bir parçası olduğunu savunur. Panteizmin Tanrı'sı evrendir ya da tüm evrene yayılmış olan Tanrı'dır. Plotinos, Bruno, Spinoza en önemli temsilcileridir.	Tanrı'yı soyut, mutlak ve değişmez gibi yönleriyle evrenin üstünde (aşkın); somut, göreli ve değişen yönleriyle de evrenin içinde (içkin) gören anlayıştır. Panenteizm **Tanrı ile evreni özdeş görmez; var olan her şeyin Tanrı'da anlam bulduğunu iddia eder.** İslam düşüncesindeki **"vahdetivücud"** (varlığın birliği) görüşü buna örnek verilebilir.

AGNOSTİSİZM (BİLİNEMEZCİLİK)	DEİZM (YARADANCILIK)	ATEİZM (TANRITANIMAZLIK)
Agnostisizm, Tanrı'nın varlığının veya yokluğunun bilinemeyeceğini savunan görüştür. Bu görüşü savunanlar Tanrı'nın varlığı ya da yokluğu hakkında kesin bir hüküm vermezler. En azından bu konuda bilgi sağlayabilecek kesin kanıtların olmadığını düşünürler. Protagoras ve Huxley bu görüşün temsilcilerindendir.	Deizm, evrenin Tanrı tarafından yaratıldığını kabul eder fakat Tanrı'nın dünyaya hükmedebileceği inancında değildir. Tanrı evreni yaratmış ve sonra geri çekilmiştir. Evrene değişmez kurallar koymuştur. Herhangi bir kitap veya elçi göndermemiştir. Dolayısıyla deizme bir tür peygambersiz tanrıcılık denilebilir. Temsilcileri, J. Locke, J. J. Rousseau ve Voltaire gibi filozoflardır. Deizm, 18. yüzyıl Aydınlanma Dönemi felsefesinin din anlayışıdır.	Ateizm, teizm karşıtı demektir. Ateizm, evrende üstün bir güç olduğuna dair inançları reddetmiştir. Sadece üstün gücü değil bütün metafizik varlıkları da reddeder. Bu yönüyle ateizm materyalist bir felsefi dizgeye dayanır. F. Nietzsche, Karl Marks, Feurbach, J. Paul Sartre ateist filozoflardır.

HRİSTİYAN
İSLAM
HİNDUİZM
MUSEVİLİK
ÇİN GELENEKSEL DİNLERİ
THERAVADA BUDİZMİ
MAHAYANA BUDİZMİ
VAJRAYANA BUDİZMİ
YERLİ İNANÇLARI
DİĞER GRUPLAR

TEOLOJİ VE DİN FELSEFESİ

Teoloji (tanrıbilim veya ilahiyat) ile din felsefesi amacı, yöntemi ve ulaştığı sonuçlar bakımından farklı alanlardır.

Öncelikle her dinin belirli bir teolojisi vardır.

Yani teoloji belirli bir din merkezlidir. Örneğin İslam teolojisi, Hristiyan teolojisi gibi.

Oysa din felsefesi belirli bir din merkezli değildir, bütün dinlere eşit mesafede durur. İkinci olarak teolojinin temel amacı belirli bir dinin anlaşılmasını sağlamaktır.

Din felsefesinin amacı inanç, Tanrı, vahiy, hayatın anlamı gibi konuları akıl temelinde ele almaktır. Üçüncü olarak teolojide dogmatik bir yapı söz konusu iken din felsefesi eleştiriye açıktır.

Teologlar kutsal kitaplarının verilerini, temel bilgi sayarlar ve bunların doğru anlaşılması için çalışırlar.

Örneğin İslam teologları ele aldıkları konuları tartışırken temel veri olarak **Kur'an ve sünneti** esas alırlar.

Filozof ise dini ve dinle ilgili soruları **salt akla** dayalı anlamaya çalışır.